

Ulepszona Metodologia dla nauczycieli uczących przedmiotu literatura krajowa i europejska z zastosowaniem interaktywnych narzędzi ICT

WERSJA SKRÓCONA

Wprowadzenie

Ostateczna wersja dokumentu została opracowana w wyniku wdrożenia metodyki nauczania projektu AMORES w pięciu szkołach partnerskich w całej Europie w ciągu roku szkolnego 2014-15.

Zaprezentowana metodologia może być stosowana przez wszystkich nauczycieli, ale przede wszystkim tych, którzy chcą rozwijać w swoich uczniach pasję uczenia się o literaturze krajowej i europejskiej z wykorzystaniem innowacyjnej metody tworzenia e-artefaktów.

Metodyka nauczania projektu AMORES i jej zalecenia to zestaw elastycznych środków przeznaczonych do stosowania w różnych kontekstach w ramach uczestniczących szkół i innych, szerszych kontekstach edukacyjnych.

Główne cele metodyki nauczania AMORES

Metodologia ta stanowi ramy dla nauczycieli do doskonalenia nauki literatury w całej UE poprzez umożliwienie uczniom angażowania się w czytelnictwo poprzez narzędzia kreatywnej i wspólnej metodologii.

Metodologia ta odpowiada na naturalną potrzebę zaangażowania uczniów w proces uczenia się. Cztery z pięciu szkół zgłaszają problemy z motywacją i zaangażowaniem uczniów w czytanie literatury, zwłaszcza gdy dzieci osiągną wiek nastoletni. Atrakcyjność innych mediów, które wymagają mniej uwagi i krótszych okresów skupienia zestawione z momentami trudną i mało atrakcyjną literaturą (która nie zawsze może odwoływać się do zainteresowań uczniów) oznacza, że wielu młodych czytelników może zupełnie zrezygnować z czytania.

Metodologia ma dwa dodatkowe cele: pierwszym jest poprawa umiejętności informatycznych zarówno uczniów jak i nauczycieli, umożliwiając im tworzenie e-artefaktów, jak również promowanie współpracy, wymiany doświadczeń oraz krytycznej refleksji na temat utworzonych elektronicznych artefaktów. Drugim celem, jest zwiększenie kompetencji pedagogicznych nauczycieli, którzy zmuszeni są do pełnego zaangażowania się w zadania projektu.

Wpływ metodologii na proces uczenia się i nauczania po wdrożeniu pilotażu

Rozdział ten opisuje wnioski z pilotażowego wdrożenia zaproponowanej metodologii w środowisku szkolnym. Mogą one być podobne do wniosków jakie powstaną w każdej szkole stosującej tą metodologię.

Pilotaż wykazał, że metodologia ta, a zwłaszcza stworzenie e-artefaktów, jest skutecznym narzędziem zachęcania młodych czytelników do nauki, jak również jest atrakcyjna dla kadry nauczycielskiej, ponieważ:

Uczniowie

Technologie

- Uczniowie uważają zastosowanie technologii jako bardziej atrakcyjną formę uczenia się niż pisanie
- Mniej akademicko uzdolnieni uczniowie mogą wyrażać się łatwiej za pomocą innych form niż tekst
- Ponowne redagowanie opowiadania w postaci artefaktu zmusza twórcę do przyjęcia krytycznego spojrzenia na jego treść
- Dodatkowy czas, który uczeń musi poświęcić na utworzenie e-artefaktu wymaga dłuższego zaangażowania w tekst, a więc zmusza do głębszej analizy (a poziom tego zaangażowania jest utrzymywany poprzez zaangażowanie większych poziomów wiedzy, których doświadcza uczeń)

Współpraca

- Charakter działalności w projekcie uczy pracy zespołowej i umiejętności komunikacyjnych oraz promuje współpracę
- Ten alternatywny sposób pracy zachęca niektórych uczniów, którzy mają niskie poczucie własnej skuteczności i niskie poczucie własnej wartości oraz problemy w uczeniu się, do odkrycia nowych talentów i przedstawienia ich innym uczniom
- Im bardziej wciągający i partycypacyjny charakter działań tym bardziej sprzyjają one tworzeniu lepszych relacji między uczniami oraz między uczniami i nauczycielami

Wiek

Metoda ta, dzięki wykorzystaniu nowych technologii do tworzenia e-artefaktów w klasie szkolnej, zachęca młodszych uczniów do rozwijania swoich umiejętności informatycznych. Jest to niestety mniej skuteczne ze starszymi uczniami, ale pilotaż pokazał, że metodologia AMORES jest bardzo pomocna dla tych, którzy nie są aż tak bardzo zainteresowani uczeniem się nowych rzeczy, a którzy potrzebują tylko szkolenia odświeżającego wiedzę w zakresie technologii informacyjnych.

Kadra nauczycielska

Dla nauczycieli i wychowawców dzielenie się doświadczeniem z innymi nauczycielami w procesie wdrażania metodologii przyczynia się do ich **rozwoju zawodowego** poprzez:

- Zwiększenie umiejętności informatycznych
- Poprawę lub zdobycie nowych doświadczeń w nauczaniu, gdzie występują w nowej atrakcyjniejszej dla ucznia roli; mentora i doradcy, który uczy przez zabawę.
- Wpływanie na pracę całych zespołów nauczycielskich, jako że metoda staje się coraz bardziej powszechna i jest przyjęta przez innych do nauczania interdyscyplinarnego w obrębie danej szkoły

Praca z uczniem w klasie

- Nauczyciele powinni pamiętać, że korzystanie z nowych technologii w klasie czyni nauczanie i uczenie się bardziej atrakcyjnymi, o ile działania z nimi związane są zmieniane regularnie, tak aby uniknąć znużenia uczniów nawet zastosowanymi nowinkami.
- Jest zatem ważne, aby każdy nauczyciel posiadał szereg przygotowanych i zaplanowanych do użycia narzędzi, które mógłby zastosować na zajęciach
- Zaleca się, aby nauczyciele koncentrowali się na mniejszej liczbie książek, ponieważ uczniowie będą je raczej czytać dogłębniej i dokładniej, a co za tym idzie będą uczyć się dużo skuteczniej.

Zalecane metody nauczania i przykład scenariusza uczenia się

1. Tworzenie wspólnych lub indywidualnych e-artefaktów na podstawie dzieł literatury
2. Udostępnianie e-artefaktów innym uczniom
3. Dyskusja na temat e-artefaktów
4. Refleksja na temat procesu tworzenia e-artefaktów i całego procesu uczenia się.

Poniżej znajduje się przykładowy scenariusz procesu uczenia się z zastosowaniem metodologii nauczania zrealizowanej w ramach projektu AMORES. Nauczyciele, którzy używali metodologii ze studentami podczas pilotażu realizowali jej większość etapów pokazanych poniżej, z pewnymi zmianami dotyczącymi kolejności realizacji poszczególnych kroków.

Zalecane działania:

- Wybierz książkę (lub książki)
- Zapoznaj z książką uczniów. Uczniowie czytają przedstawioną lekturę.
- Omów lekturę w klasie. Przeprowadź analizę tekstu z uczniami.
- Przygotuj dla uczniów zestaw pytań dotyczących tekstu, którzy następnie w grupach dyskutują i przedstawiają swoje odpowiedzi. Mogą to być następujące pytania: Kto jest twoim ulubionym bohaterem? Dlaczego Ci się podobał/ -ła?

- Poproś uczniów, aby zastanowili się, jak mogliby opowiedzieć konkretną część historii swoim kolegom ze szkoły partnerskiej
- Wybierz narzędzia i sposoby ich użycia. Wykaż się różnorodnością swoich propozycji. Przedstaw przykłady e-narzędzi do ewentualnego wykorzystania przez uczniów.
- Studenci dyskutują i wybierają dowolne e-narzędzie, np. krótki film nagrany przez uczniów odgrywających scenę lub kilka scen z przeczytanej lektury. Uczniowie mogą też wybrać inne e-narzędzie np. generator komiksów. Biorąc pod uwagę fakt, że filmy mogą być dla uczniów zbyt czasochłonne do opracowania, zaleca się zaproponowanie uczniom od razu użycie generatora kreskówek, co będzie szybsze i łatwiejsze do utworzenia.
- Zaplanuj elementy aktywności uczniów tak, aby najlepiej połączyć rodzaj analizy tekstu z wybranym przez nich e-narzędziem.
- Połącz uczniów w grupy robocze
- Uczniowie tworzą swoje własne a-artefakty, na przykład komiks lub film.
- Uczniowie ze szkół partnerskich udostępniają swoim kolegom swoje prace i omawiają e-artefakty za pomocą mediów społecznościowych (portal Edmodo)
- Uczniowie ze szkół partnerskich omawiają proces tworzenia swoich e-artefakty w trakcie wideokonferencji
- Nauczyciele powinni moderować i podsumować wszystkie dyskusje i działania

Zalecenia

Działania prowadzone w klasie, takie jak te opisane powyżej, powinny uwzględniać następujące wnioski wynikające z badania pilotażowego:

Narzędzia i działania

- Działania uczniów powinny być dobrze przemyślane i powinny mieć sens, aby uczniów zachęcić i zmotywować do działania
- Zajęcia powinny być tak skonstruowane, aby umożliwić współpracę interdyscyplinarną w instytucjach
- Zastosowane technologie powinny angażować dodatkowo uczniów, ale nie przeciążać zasobów szkoły
- Uczniowie potrzebują obserwacji, kontroli i informacji zwrotnych na temat swoich postępów w całym procesie tworzenia e-artefaktów, tak aby mogli opanować wymagane umiejętności
- Zapewnienie uczniom dostępu do informacji zwrotnych na podstawie analizy cudzych prac jest motywującym elementem dla wszystkich uczących się
- Nauka poprzez tworzenie jest działalnością wymagającą zastosowanie wielu zasobów, zwłaszcza dotyczy to czasu wymaganego zarówno przez uczniów i nauczycieli do zakończenia zadania, należy więc zapewnić warunki do tego, aby e-artefakty zostały utworzone w odpowiednim czasie.
- Uczniowie powinni stworzyć dziennik, który może pomóc im w celu zebrania myśli i zapisania kluczowych rzeczy które nie powinny być zapomniane, ponieważ proces czytania i analizowania książki, a następnie tworzenie e-artefaktu może być długi i czasochłonny.
- Przed rozpoczęciem pracy należy dokonać przeglądu struktury czynności i działań, które będą wykonywane, na przykład, według jakich kryteriów uczniowie będą dobrani w grupy; czy

wszystkie wymagane narzędzia technologiczne są dostępne; czy analizie poddamy całą książkę czy tylko jej fragment.

- Narzędzia i działania uczniów muszą być starannie zaplanowane i dobrze przemyślane przez nauczycieli w wyborze odpowiedniego zadania i narzędzia do wykonania tego zadania, tak aby zachęcić uczniów do nauki o książce, np. wykorzystanie Tiki-Toki jako narzędzia osi czasu, ponieważ analiza lektury skupia się na kluczowych etapach w narracji.

Wspomaganie procesu uczenia się ucznia

- Chociaż stworzenie artefaktu wymaga od uczniów przyjęcia krytycznego spojrzenia na analizowaną lekturę, po to aby ponownie ją opowiedzieć, analiza książki jest procesem trudnym i uczniowie muszą być prowadzeni przez niego uważnie.
- Daj uczniom czas, aby zastanowili się nad stworzeniem odpowiednich e-artefaktów. Wspólne ćwiczenie całej klasy, gdzie uczniowie mogą zobaczyć swoje prace nawzajem, może być dla nich niezmiernie motywujące. W tym względzie, filmy (te, w których pojawiają się uczniowie) wydają się działać najlepiej, jako forma wspólnych zajęć w klasie, jako, że uczniowie są w nie bardziej zaangażowani.

Indywidualne różnice między uczniami

- Umiejętności językowe, czyli poziom znajomości j. angielskiego, i tzw. pewność posługiwania się j. angielskim (a są to zupełnie inne pojęcia) w ramach współpracy międzynarodowej
- Zdolność do współpracy; niektórzy bardzo zdolni uczniowie nie są w stanie współpracować w grupie, niektórzy uczniowie mają ograniczone umiejętności negocjacyjne
- Dojrzałość (lub znajomość mediów), podczas tworzenia e-artefaktów uczniowie mogą po prostu umieścić w nich rzeczy "bo są fajne", a nie dlatego, że są istotne
- Skupienie akademickie. Metodologia AMORES ma na celu wyeliminowanie niektórych różnic między naukowo-skoncentrowanym uczniem, a tym, który nie jest zaangażowany. Mimo tego metodologia daje pole do popisu uczniom, ci którzy wcześniej byli najlepsi, teraz mogą nie być uwzględnieni w nowej pedagogice i mogą czuć się przez to wyobcowani.
- Wiek uczniów. Choć młodsi uczniowie mają więcej do zyskania w zakresie kompetencji cyfrowych (w rzeczywistości również wielu starszych uczniów nie ma dobrze opanowanych tych umiejętności), mogą oni mieć większe trudności podczas tworzenia e-artefaktów oraz w trakcie współpracy w grupie i dlatego potrzebują więcej wsparcia
- Uczeń skoncentrowany na wyniku vs. Uczeń poszukiwacz-badacz. Niektórzy uczniowie podchodzą do idei tworzenia e-artefaktów jak do czegoś ci jest po prostu "do zrobienia" i chcą, aby szybko ukończyć zadanie i natychmiast chcą przejść do następnej rzeczy. Oznacza to, że nie mają w pełni możliwość zbadania narracji i zaangażowania się w nią z indywidualnego punktu widzenia, nie potrafią zinterpretować jej znaczenia i tak dalej. Z drugiej strony, można napotkać uczniów, którzy tak się angażują w proces tworzenia e-artefaktu i tak są pochłonięci procesem tworzenia, że mają problem żeby pracę nad nim w ogóle zakończyć. Obie grupy uczniów powinny być odpowiednio wspierane, aby w efekcie końcowym ich praca była zoptymalizowana, a cel osiągnięty.

- Trudności w nauce. Mogą one być słowne, takie jak jąkanie, co oznacza, że nagranie wideo może być trudne; trudności mogą też dotyczyć uczniów z lękiem społecznym. Jednym niezwykłym efektem metodologii AMORES jest liczba studentów, którzy normalnie byli wycofani w klasie, nagle doszli do głosu w trakcie wspólnej działalności. Należy być przygotowanym na obie sytuacje.
- Uczniowie, którzy określają się jako „nieczytający”/ różnice płci. Niektórzy uczniowie nie angażują się w czytanie, ponieważ stworzyli sobie z tego tożsamość, w której definiują się jako ktoś, kto nie czyta. Jest to bardziej prawdopodobne wśród chłopców niż dziewcząt. Choć metodologia AMORES nie może rozwiązać ten problemu, to okazała się bardziej skuteczna w zaangażowaniu takich uczniów w analizę lektur. Ale nie należy oczekiwać, aby uczniowie polubili czytanie bardziej niż już to miało miejsce.
- Płynność. Metodologia AMORES nie wpływa bezpośrednio na płynność czytania, choć może zmotywować niektórych uczniów do próby czytania więcej. Jednak może ona również ujawnić problemy z czytaniem i wtedy należy uczniowi stworzyć szansę na ich uwzględnienie w procesie uczenia się i nauczania.

Wsparcie szkolne i rodzicielskie

- Nauczyciele stwierdzili, że poziom wsparcia potrzebny do metodologii AMORES był większy niż dla tradycyjnego nauczania i wskazali na lepsze relacje uczeń-nauczyciel co zapewniło dużo skuteczniejsze wsparcie dla bardziej wymagających pomocy uczniów. Chociaż zastosowane technologie nie były trudne, wymóg, aby przesłać materiały online i podtrzymanie pracy z technologiami, były już wyzwaniem dla wielu. Młodszy uczniowie szczególnie potrzebowali większego wsparcia nauczyciela w tym zakresie.
- Istotne jest, że rodzice są włączeni w proces tworzenia e-artefaktów poprzez warsztaty wprowadzające do projektu. Są oni dzięki temu pomocni w rozwiązywaniu problemów związanych z używaniem technologii i pomagają z poziomu „domu” wspierać prace swoich dzieci.

Ograniczenia

Przed realizację działań w klasie istnieją pewne ograniczenia metodologiczne, które powinny być odnotowane. Metodologia AMORES posiada dwa ogólne ograniczenia, które mają zastosowanie we wszystkich kontekstach i jedno określone ograniczenie tylko dla Wielkiej Brytanii.

- Metodologia AMORES nie zmienia nastawienia do czytania *per se*, ale zachęca do większego zaangażowania w dogłębną pracę z tekstem
- Metodologia AMORES jest bardzo wymagająca jeśli chodzi o czas
- System szkolnictwa w Wielkiej Brytanii ma mikro-poziom odpowiedzialności wbudowany w niego, wymaga pisemnej pracy z uczniami, aby wykazać czy cele edukacyjne zostały spełnione. Oznacza to, że użycie metodologii AMORES w kontekście edukacyjnym w Wielkiej Brytanii może być wykonywane tylko na mniejszą skalę, ale może być jednak zrealizowane.